

MATEMATIIKAN JA TILASTOTIETEEN LAITOS

Analyysi I

Tehtävät viikolle 48

Näissä harjoituksissa käsitellään monisteen lukuun 8 - väliarvolause jne. - liittyviä kysymyksiä. Näissä harjoituksissa saa käyttää kaikkia koulusta tuttujen funktioiden kuten trigonometristen funktioiden jne. koulusta tuttuja ominaisuuksia kuten jatkuvuutta ja derivointisääntöä.

Osa tehtävistä muistuttaa koulutehtäviä: perustele ratkaisusi tämän kurssin lauseiden avulla.

Alkuviikon tehtävät

O.1 Tarkastellaan funktiota funktion $f : [0, 1] \rightarrow \mathbb{R}$, joka on määritelty yhtälöllä $f(x) = x^4$. Määritä väliarvolauseessa mainittu kohta ξ .

O2. Tutki funktion $f : [0, 7] \rightarrow \mathbb{R}$ mahdollisia suurimpia ja pienimpiä arvoja sekä lokaaleja ääriarvoja, kun

$$f(x) = |(x - 2)^2 - 1|$$

kaikilla $x \in [0, 7]$. Huolelliset perustelut! (Tarkista monisteen sivulta 57, miten lokaaliset ääriarvot määritellään siellä.)

K1. Oletetaan, että funktio $f : [0, 1] \rightarrow \mathbb{R}$ on jatkuva välillä $[0, 1]$ ja derivoituva välillä $]0, 1[$. Oletetaan, että $f(0) = 3$ ja että kaikilla $x \in]0, 1[$ pätee $-1 < f'(x) < 2$. Mitä tiedetään tämän perusteella arvosta $f(1)$?

K2. Oletetaan, että funktio $f : [0, 1] \rightarrow \mathbb{R}$ on jatkuva välillä $[0, 1]$ ja derivoituva välillä $]0, 1[$. Oletetaan, että $f(1) = 3$ ja että kaikilla $x \in]0, 1[$ pätee $-1 < f'(x) < 2$. Mitä tiedetään tämän perusteella arvosta $f(0)$?

K3. Oletetaan, että f on jatkuva välillä $[0, 1]$ ja että kaikilla $x \in]0, 1[$ pätee

(a) $f'(x) \leq 1$;

(b) $f'(x) \leq x^7$.

Mitä tapauksissa (a) ja (b) tiedetään arvosta $f(1)$, jos $f(0) = 2$? (b)-kohdassa kannattaa tutkia lausekkeella $\frac{1}{8}x^8 - f(x)$ määriteltyä ”apufunktio-

ta”.

Loppuviikon tehtävät

O3. Oletetaan, että $f : [-1, 1] \rightarrow \mathbb{R}$ on jatkuva ja derivoituva. Oletetaan lisäksi, että kaikilla $x \in]-1, 1[$ pätee, että $|f'(x)| \leq 10$. Anna esimerkki sellaisesta luvusta $\delta > 0$, että kaikilla $x, y \in [-1, 1]$ pätee: jos $|x - y| < \delta$, niin $|f(x) - f(y)| < 10^{-2010}$.

O4. Osoita, että funktiolla $f(x) = x^7$ on kaikkialla määritelty käänteisfunktio $\sqrt[7]{y}$. Missä tämä on derivoituva? Pohdi erityisesti kohtaa $y = 0$. Monisteesta kannattaa katsoa sivuja 43 ja 50.

K4. Osoita väliarvolauseen avulla, että kaikilla x pätee $|\cos x - 1| \leq |x|$. (Kannattaa muistaa, että $\cos 0 = 1$.)

K5. Oletetaan, että $a_1, \dots, a_n$ ovat reaalilukuja. Millä x ns. neliösumma $(x - a_1)^2 + \dots + (x - a_n)^2$ saa pienimmän mahdollisen arvonsa?

K6. Oletetaan, että $h > 0$ ja että funktio $f :]x_0 - h, x_0 + h[\rightarrow \mathbb{R}$ on jatkuva välillä $]x_0 - h, x_0 + h[$ ja derivoituva väleillä $]x_0 - h, x_0[$ ja $]x_0, x_0 + h[$. Oletetaan, lisäksi, että $\lim_{x \rightarrow x_0^-} f'(x) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} f'(x) = A \in \mathbb{R}$. Osoita, että f on derivoituva kohdassa x_0 ja että $f'(x_0) = A$. Vihje: sovelta väliarvolauseetta erotusosamäärään.